

Сержанов В.В.кандидат економічних наук,
декан економічного факультету
Ужгородського національного університету

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПОЛІТИКОЮ У СИСТЕМІ КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ

У статті проведено аналіз функціонування системи кредитної кооперації протягом 2013–2017 років. Досліджено передумови становлення та зміцнення національної системи кредитної кооперації. Доведено необхідність державного управління інвестиційною політикою у системі кредитної кооперації. Сформовано пріоритетні напрями державного управління інвестиційною політикою у системі кредитної кооперації та визначено ймовірні результати від їх реалізації. Ефективність визначених стратегічних векторів удосконалення управління державними фінансами, що можуть бути реалізовані через державне управління інвестиційною політикою у системі кредитної кооперації, має вирішальне значення для здійснення політики, спрямованої на соціально-економічний розвиток країни, оскільки забезпечує загальну бюджетну дисципліну, стратегічне розподілення ресурсів та ефективність економічних реформ у країні.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна політика, структура національної економіки, кредитно-кооперативний сектор.

В статье проведен анализ функционирования системы кредитной кооперации в течение 2013–2017 годов. Исследованы предпосылки становления и укрепления национальной системы кредитной кооперации. Доказана необходимость государственного управления инвестиционной политикой в системе кредитной кооперации. Сформированы приоритетные направления государственного управления инвестиционной политикой в системе кредитной кооперации и определены возможные результаты от их реализации. Эффективность определенных стратегических векторов совершенствования управления государственными финансами, которые могут быть реализованы через государственное управление инвестиционной политикой в системе кредитной кооперации, имеет решающее значение для осуществления политики, направленной на социально-экономическое развитие страны, поскольку обеспечивает общую бюджетную дисциплину, стратегическое распределение ресурсов и эффективность экономических реформ в стране.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная политика, структура национальной экономики, кредитно-кооперативный сектор.

Постановка проблеми. Розвиток системи кредитної кооперації в Україні прийняв інституційні форми за часів набуття Україною незалежності у 1991 році. За своєю суттю національна система кредитної кооперації є особливою формою об'єднань капіталу громадян із метою стимулювання фінансової допомоги її членам, організації взаємодопомоги та забезпечення сталого розвитку своїх громад. В умовах кризових проявів у національній економіці спостерігаються перешкоди, які нівелюють результати попереднього динамічного розвитку інвестиційного процесу. Нестача фінансових механізмів державного управління інвестиційним процесом привела до того, що підприємства фактично не мають можливості розв'язати інноваційно-інвестиційні проблеми та нарощувати капітальні інвестиції. Розвиток системи кредитної кооперації спонукає до пошуку довгострокових інвестиційних ресурсів, що можливо завдяки впровадженню державного управління інвестиційною політикою у системі кредитної кооперації, яка є

важливим складником у розв'язанні низки соціально-економічних проблем та стимулюванні економічного розвитку України.

Специфіка державного управління інвестиційною політикою потребує концептуального осмислення у контексті пошуку моделей оптимізації економічного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасній економічній науці дослідження проблем генезису державного управління розвитком економіки України загалом та кредитно-кооперативного руху зокрема здійснюють такі вчені, як В. Гончаренко, А. Пожар, М. Чижевська та інші. У працях зазначених авторів досліджені актуальні питання фінансування розширеного відтворення у ринкових умовах і, зокрема, в таких сегментах, як інвестиційний розвиток, кредитне забезпечення, кооперація, державна фінансова підтримка. Водночас поза увагою дослідників залишилися пошуки причин розбалансованості цього процесу, що потребує переосмислення та пошуку алгоритмів вирішення.

Метою статті є характеристика особливостей державного управління інвестиційною політикою у системі кредитної кооперації. Завданням статті є визначення пріоритетних напрямів державного управління інвестиційною політикою у системі кредитної кооперації на сучасному етапі державотворення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як ми вже зазначали, розвиток системи кредитної кооперації в Україні прийняв інституційні форми за часів набуття Україною незалежності у 1991 році, що виразилося у законодавчому оформленні цього процесу. Потреба в організаційно-правовому регулюванні процесів, що впливають на формування та розвиток системи кредитної кооперації в Україні, зумовлена тим, що повинна здійснюватися з дотриманням принципу законності.

Рівень розвитку та управління системою кредитної кооперації є одним з індикаторів якості соціально-економічних процесів. А оскільки кредитно-кооперативний сектор національної економіки належить до ринку фінансових послуг, то й умови державного управління та регулювання тут особливі. Формуючи майже необмежені можливості для інвестування, цей сектор національної економіки потребує постійного нагляду органів як законодавчої, так і виконавчої влади.

Досвід функціонування системи кредитної кооперації незалежної України незначний, у 2017 році виповнюється двадцять чотири роки її існування. За звітними даними Нацкомфінпослуг у Державному реєстрі фінансових установ нараховувалося 2239 фінансових установ. Протягом 2016 року за рішенням Нацкомфінпослуг набули статусу фінансової установи 245 установ, виключено з Державного реєстру 359 фінансових установ. Станом на 31.12.2016 р. у Державному реєстрі фінансових установ нараховувалося 2125 фінансових установ. Кількість кредитних спілок в Україні

становить 462 одиниці, а їх учасниками є понад 50 000 громадян.

Водночас позитивну динаміку у 2016 році демонстрували ломбарди, фінансові компанії та інші кредитні установи. На думку самого Регулятора (тобто Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг), це пояснюється їх спрямованістю на наближення до безпосереднього споживача фінансових послуг та прагненням до створення сучасної інфраструктури шляхом подальшого розгалуження мережі відокремлених підрозділів [10] (табл. 1).

Сучасна економічна нестабільність в Україні також впливає на стан системи кредитної кооперації, основні показники сектору кредитної кооперації демонструють зменшення активів, обсягів кредитів, коштів на депозитних рахунках, простроченої заборгованості за кредитами.

Для свого становлення та зміцнення національна система кредитної кооперації потребує інвестицій, як і вся українська економіка. Особливо важливу роль, на нашу думку, тут має відігравати внутрішньодержавна інвестиційна політика. Незважаючи на наявність проблем у тій чи іншій галузі чи секторі національної економіки, державна інвестиційна політика є визначальною.

Як і будь-яка інша галузь, система кредитної кооперації для свого ефективного функціонування та розвитку потребує постійно наявних джерел фінансових ресурсів. Однак на ринку фінансових послуг система кредитної кооперації не розглядається як пріоритетний сектор для державного фінансування, вся увага звернена на банківські установи, їх фінансову підтримку. Водночас неодноразові спроби системи кредитної кооперації отримати додаткові фінансові ресурси від держави не мають успіху. Ця обставина змушує керівництво об'єднань системи кредитної кооперації шукати інші джерела надходження інвестицій. Єдиною альтер-

Таблиця 1

Кількість кредитних установ у Державному реєстрі фінансових установ України станом на 01.01 2017 р.

Кількість	Станом на 01.01.					Відхилення 2017/2016		Відхилення 2016/2015		Відхилення 2016/2014	
	2013	2014	2015	2016	2017	абсолютне	відносне	абсолютне	відносне	абсолютне	відносне
кредитних спілок	617	624	589	588	462	-126	-21,4	-1	-0,17	-36	-6,12
інших кредитних установ	61	85	92	110	130	20	+18,2	+18	+19,6	+25	+29,4
юридичних осіб публічного права	30	30	30	30	29	-1	-3,3	0	0	0	0
Усього	708	739	711	728	456	-26	-37,4	+17	+2,4	-11	-1,5

нативою у цьому разі є залучення фінансових ресурсів через банківську систему, що приводить до суттєвого подорожчання кредитних ресурсів. Саме тому вітчизняній економіці потрібна оновлена ідея державного управління інвестиційною політикою у системі кредитної кооперації.

Затверджена на урядовому рівні загальнодержавна інвестиційна політика синтезує секторально розгалужену інвестиційну політику. В Україні державна інвестиційна політика в системі кредитної кооперації має здійснюватися відповідно до законодавчо встановлених вимог з урахуванням галузевих стандартів.

Завдання державної інвестиційної політики полягає у стимулюванні інвестицій у кредитно-кооперативний сектор національної економіки. Пріоритетні напрями державного управління інвестиційною політикою у системі кредитної кооперації наведено на рис. 1.

Ефективність визначених стратегічних векторів удосконалення управління державними фінансами, що можуть бути реалізовані через державне управління інвестиційною політикою у системі кредитної кооперації, має вирішальне значення для здійснення політики, спрямованої на соціально-економічний розвиток країни, оскільки забезпечує загальну бюджетну дисципліну, стратегічне розподілення ресурсів та ефективність економічних реформ у країні.

Державне управління інвестиційною політикою у системі кредитної кооперації має

забезпечувати належне виконання основної функції – розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів. Із цією метою Регулятор повинен вживати заходів, спрямованих на довгострокову стійкість та безпеку фінансового ринку. Одним із завдань, яке характеризує високий рівень державного управління, є конкурсний відбір кредитних кооперативів, котрі отримають державні інвестиції чи державну підтримку в межах визначених умов та правил.

Серед пріоритетних напрямів державного інвестування у систему кредитної кооперації першочерговими мають стати сільськогосподарська кредитна кооперація, кредитні кооперативи в агропромисловому комплексі та житлово-будівельні кооперативи, оскільки власних фінансових ресурсів, що формуються за рахунок внесків (вкладів) членів кредитних спілок, недостатньо для забезпечення потреб клієнтів у кредитних коштах.

Проте варто зважати на те, що державне управління інвестиційною політикою у системі кредитної кооперації також має залежати від територіального розміщення кредитного кооперативу, його галузевої приналежності, кількості та структури вкладників, спрямованості кредитної політики тощо.

Важливість вирішення цих питань визначається ще й тим, що державне управління інвестиційною політикою в системі кредитної кооперації вимагатиме гнучкості у реакції на зміни умов зовнішнього середовища.

Рис. 1. Пріоритетні напрями державного управління інвестиційною політикою у системі кредитної кооперації

Джерело: розробка автора

Механізм інвестиційної підтримки системи кредитної кооперації національної економіки доцільно, на нашу думку, реалізувати шляхом упровадження державних цільових програм інвестування через систему кредитних спілок, адже власних фінансових ресурсів, що формуються за рахунок внесків (вкладів) членів кредитних кооперативів на депозитні рахунки, недостатньо для забезпечення потреб у кредитних коштах. Функціонування таких програм забезпечується за рахунок надання доступу кредитним спілкам до постійно наявних та доступних фінансових ресурсів із подальшим їх використанням як джерел надання кредитів членам кредитних спілок.

Ефективне державне управління інвестиційною політикою в системі кредитної кооперації шляхом упровадження державних цільових програм інвестування дасть змогу забезпечити грошовими коштами більшу кількість суб'єктів підприємництва та одночасно підтримати стабільність розвитку системи кредитної кооперації на ринку фінансових послуг.

Запропоноване державне управління інвестиційною політикою в системі кредитної кооперації дасть змогу:

- забезпечити більшу кількість суб'єктів підприємництва необхідними для розвитку фінансовими ресурсами через систему кредитної кооперації;
- стимулювати розвиток пріоритетних для держави галузей та видів діяльності;
- збільшити інвестиційну привабливість системи кредитної кооперації шляхом формування у населення позитивного уявлення про цей вид фінансово-кредитних установ;
- стабілізувати розвиток національної системи кредитної кооперації.

Однак національний сектор кредитної кооперації характеризується розмитістю прав та умов функціонування, що зумовлює необхідність розроблення концептуальних підходів до побудови дієвого механізму державного управління. Відповідно державне управління інвестиційною політикою у системі кредитної кооперації повинно не розглядатися як окремі ініціативи, а відбуватися за безпосередньої участі держави, якій відводиться важлива роль у забезпеченні інтересів суб'єктів цих відносин.

Новий потужний розвиток системі кредитної кооперації дасть ефективне державне управління інвестиційною політикою в системі кредитної кооперації. Активізувати процес залучення інвестицій у систему кредитної кооперації вдасться завдяки формуванню чітко визначеного організаційно-економічного, фінансового та правового механізмів.

Висновки з проведеного дослідження.

Таким чином, відсутність державного управління інвестиційною політикою у системі кредитної кооперації зумовлена неефективним організаційно-правовим регулюванням цієї сфери, що виражено у відсутності централізованого управління прийняттям організаційно-правових управлінських рішень, спрямованих на стимулювання розвитку системи кредитної кооперації. Однією з головних причин варто визнати відсутність законодавчо закріплених та інституційно забезпечених гарантій прав інвесторів, а також системного підходу у державному управлінні економічним розвитком. Новий потужний поштовх системі кредитної кооперації дасть ефективне державне управління інвестиційною політикою у системі кредитної кооперації.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstst.rada.gov.ua>
2. Гончаренко В.В. Про зміну концепції розвитку системи кредитної кооперації та її можливий вплив на кредитно-кооперативний сектор національної економіки / В.В. Гончаренко. – Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – № 5 (50). – 2011. – с. 99–107.
3. Грішута А.В. Державна підтримка фінансування інноваційної діяльності в аграрній сфері через механізм кредитної кооперації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_104/20.pdf
4. Звіт національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг за 2015 рік – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content/rzviti-nackomfinposlug.html>
5. Концепція розвитку системи кредитної кооперації України: Розпорядження КМУ від 7.06.2006 р. № 321 – р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon5.rada.gov.ua/laws/show/321-2006-%D1%80>
6. Малахова О.Л. Кредитний менеджмент: навч. посібник – Тернопіль.: ТНЕУ, 2015. – 424 с.
7. Стадник А.А. Розвиток кооперативного руху в Україні / А.А.Стадник// Фінанси України. – 2004. – № 7. – С. 104–110.
8. Стан інвестиційної діяльності в Україні / Інвестиційна діяльність в Україні від 23.12.2016 р. // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
9. Публічний звіт про діяльність національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг за 2016 рік – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content/rzviti-nackomfinposlug.html>

FEATURES OF PUBLIC ADMINISTRATION OF INVESTMENT POLICY IN CREDIT CO-OPERATION SYSTEM

The article analyses the functioning of the credit co-operation system during 2013–2017 years. The preconditions of formation and strengthening of the national system of credit co-operation are investigated. The necessity of state investment policy management in the system of credit co-operation is proved. After all, in the conditions of crisis manifestations in the national economy there are obstacles that level out the results of the previous dynamic development of the investment process. Lack of financial mechanisms of public administration of the investment process has led to the fact that enterprises actually have no opportunity to solve innovation and investment problems and to increase capital investments. The development of the credit co-operation system leads to the search for long-term investment resources, which is possible due to the introduction of public investment policy in the system of credit co-operation, which is an important component in solving a number of socio-economic problems and stimulating economic development of Ukraine. The priority directions of state investment policy management in the system of credit co-operation are formed and probable results from their implementation are determined. The effectiveness of certain strategic vectors for improving the management of public finances that can be implemented through state management of investment policy in the credit co-operation system is crucial for the implementation of policies aimed at socio-economic development of the country, as it provides overall budgetary discipline, strategic allocation of resources and efficiency of economic reforms in the country.

Effective state management of investment policy in the system of credit co-operation through the introduction of state targeted investment programs will enable the provision of cash with a larger number of business entities and, at the same time, support the stability and equilibrium of the development of the credit co-operation system in the financial services market.

Key words: investments, investment policy, structure of national economy, credit-co-operative sector.